

Taxa postală
 platite în numerar
 No. 224.716-929.

Szerkesztőség
 és kiadóhivatal:
 Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (volt Brassai u.) 10.
 Telefon: 9-77. Előfizetési árak: Havonta 110, negyedévre 320, félévre 600, egészévre 1200 lej. Külföldre: havonta 1, negyedévre 3, félévre 6, egészévre 10 dollár, vagy egyenlő értékű valuta. Hírcsoporthoz a szerkesztőség szerinti. Az „UJ KELET” az erdélyi és bányászati zsidóság egyetlen napilapja. Cikkeink utannyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

UJ KELET

ESZÉKPOLITIKAI NAPILAP

Bermentetlen leveleket nem fogadunk el. Kéziratok megőrzése és visszaküldése nem vállaljuk. Főszerkesztő Dr. Marica Ernő. Felelős szerkesztő Jambor Ferenc. Bukaresti szerkesztő: Hátaszi Ernő, Str. St. Constantin Nr. 31.

Ára 5 lei

Kedd, 1932. május 24.

5942. ÉVI
 IJJAR 18. XV. ÉVF.
 116. SZÁM

Duca ígér

Nem is az a fontos, hogy a kolozsvári liberális kongresszuson Duca azt ígérte, hogy Erdélyt erdélyiekkel fogják kormányozni és hogy a kisebbségek teljes szabadságot kapnak kulturális, politikai és szociális aspirációik kiélésére, mert ilyen ígéretet Erdély is, a kisebbségek is nem először kaptak.

Sokkal fontosabb ennél az az önvalóság, amellyel Duca becsületesen beismerte, hogy a liberális párt 12 éven keresztül rengeteg hibát követett el Erdéllyel és a kisebbségekkel szemben.

Ez az első komoly szó, amit ebben a két kérdésben a liberálisok felelős vezetői hallottunk. A múltja alapján nem lehet hát támadni a liberális pártot, mert arról maga Duca ismerte el, hogy tévedés volt.

A jövőre nézve itt van egy ígéret. A háttérrel együtt szép és komoly ígéret. Csak egy szépséghibája van, hogy nem a miniszterelnöki padban, hanem ellenzéki sorsban született meg.

Az ellenzéki sorsban született ígéret pedig, mire a párt kormányra jut, lassan elsovrad, akármilyen komolyan is hangzott eleinte.

an mozgó-

us 21. Tighinában átérkező katonák nagy és behívják a osztályoknál idő romszor katonai

Élv és üzlet

A Calea Victoriei, a bukaresti Nemzeti Színházal szemben áll a Riegler-cukrászda. Drága árán kívül arról is nevezetes, hogy a cukrászda falán antiszemita karrikatúrák díszelnek.

A tulajdonos így akarta kifejezni azt, amit egy hitlerista kollégája őszintebben mondott volna meg: Zsidók és kutyák látogatása nem kívánatos.

Mondanunk sem kell, hogy a cukrászda megbukott.

Ki tudja, talán azért is, mert rendezetlen felekezeti nem látogathatták ezt a helyet, ahol Bukarest félvilági dámai és notórius siberiái annál melegebb fogadtatásra találtak.

Néhány hónapig zárva volt a cukrászda. Újbóli megnyitására a Dimineata következő apróhirdetése ad hírt.

„A Riegler cukrászdát Harian Georgescu iparos renoválta és vezetését átvette. Vallási elvei nincsenek. Ajánlja legfinomabb készítményeit, etc.”.

Igy bizony.

Harian Georgescu ur megtanulta azt, amit boldogult elődje nem tudott megtanulni.

Hogy egy üzletet üzleti és nem vallási érvekkel kell vezetni.

Napnyugati bölcsesség — négy millióért

És felkerekednek a napnyugati bölcsesek, hogy Romániába jönnének megváltó tanácsokkal ajándékozni meg ezt a szerencsétlen országot. A csillag, amely eddig vezette őket, egy nép szerencsétlenségének vesszeje vala. És a napnyugati bölcsesek adtak is tanácsokat, még pedig olyan tanácsokat, amelyek, ha Románia számára nem is érnek semmit, de a tanácsosoknak annál csinosabb jövedelmet hoznak.

Egy hét alatt négy millió lejt fizetett ki a román kormány a francia szakértőknek azért a zseniális tanácsért, hogy az ország népét miként lehet az eddigieknél is nyomorultabbá tenni.

Holott nyilvánvaló, hogy azok a bölcseségek, amelyekkel a francia szakértők megfizették bennünket, nemhogy négy milliót érnének, hanem még egy batár sem érnek.

Ahhoz, hogy a tisztviselők és a nyugdíjasok ne kaphassák meg a fizetésüket, hogy Argetoianu pénzügyminiszter ur, mint a legfőbb gazdasági tanácsos havi külön 28 ezer lej dotációt kaphasson fel; szeretett kormányunk bölcseségek jomaguk is megfelelő bölcsességgel rendelkeznek.

Ákármennyire törjük a fejünket, nem tudjuk tehát megérteni, hogy miért volt szükség a francia szakértők speciális ta-

A japán császár a hetvenéves Saito admirális bízta meg kormányalakítással

A katonai klikk akarata érvényesült az új kormány kinevezése körül. Növekszik a háborus veszély a Távolkeleten

Oroszországban lázas készülődés folyik a Japán elleni háborúra

London, május 23. A japán császár a 70 éves Saito admirális bízta meg a kormányalakítással. A tengernagy két ízben volt Korea fő kormányzója és évekként elzárta a tengerészeti miniszter is.

Az agg admirális kinevezése nyilvánvalóan a katonai klikk győzelmét jelenti a parlamentáris eszközökhöz ragaszkodó mérsékelt nacionalista pártokkal szemben. Bár még az új kormány személyi összetétele nem ismeretes, ennek ellenére nem lehet kétséges, hogy az új kormány a katonai klikk háborus külpolitikai koncepcióját teszi magáévá s így a Távolkeleten, főleg pedig Mandzsuriaiban már a közeljövőben nyugtalanító események várhatók.

Különösen Oroszország szempontjából bir nagy jelentőséggel az új háborus japán külpolitika érvényesülése.

Hogy Oroszország mennyire felkészült erre az eshetőségre, arra fölöttébb jellemző a berlini „Vorwärts” legutóbbi számában napvilágot látott cikk, mely „Moszkvai rádió-riadó” címen szenzációs beállításban moszkvai jelentést közöl, amely szerint Oroszországban folyik a háborus készülődés Japán ellen. A távolkeleti helyzet kiéleződésére való tekintettel a szovjetkormány az összes moszkvai rádióállomásokot a Kreaml közvetlen szolgálatába állította. Valamennyi leadás a következő szavakkal kezdődik: Minden szem Mandzsuriaira figyeljen!

Egymást érik a rádióban az előadások, amelyek ismertetik a Távolkeleten fenegető háborus veszedelmet.

A japán helyzetről előadást tartottak a rádióban, amely szerint Japánban olyan kormány alakul, amelynek tagjai ósrégi katonatiszti családoknak sarjai, akik esküt tettek arra, hogy Mandzsuria felületlenül Japán uralma alá hajtják.

A japán tábornokok a keletkínai vasut orosz vonalait is kezükbe akarják kaparintani. Egy-két napon belül kiderül, — mondja a szovjet rádióelőadása — hogy az új japán politika éle kifejezetten Szovjetország ellen irányul. A vörös hadseregnek tehát nemcsak az orosz határokat kell megvédenie, hanem a mandzsuriai orosz vasutat is. Oroszország ugyan az utolsó pillanatig hajlandó békés tárgyalásokra a japánokkal, a megegyezés kilátásait azonban a minimumra csökkentette az a körülmény, hogy Japánban katonai kormány megalakulása áll küszöbön.

Az egyik moszkvai rádióállomás most már napok óta kizárólag a vörös hadseregnek szóló utasításokat közöl.

Ezekből az utasításokból megállapítható, hogy a moszkvai helyőrség több ezredet Kelet-szibériába helyezték át.

Charborovszkban orosz vezérkari főnökséget állítottak fel. A szibériai városok polgári lakosságát gázvédelmi gyakorlatokra rendelték.

Angol bankkörökben a lausannei konferencia eredménytelenségétől tartanak

London, május 23. Bankkörökben nem tekintenek optimizussal a lausannei konferencia elé. Nem várnak érdemleges határozatot, csak a döntésnek újabb hat hónappal leendő elhalasztását.

A huzavona, sajnos fokozni fogja a világon uralkodó bizonytalanságot s nagyon megnehezíti az ujjaépítés munkáját.

Aból a négy millió lejből, amelyet a francia napnyugati bölcseseknek fizetett ki a kormány, legalább száz nyugdíjast lehetett volna megmenteni az éhenhalástól, vagy legalább száz munkanélkülinek lehetett volna juttatni egy-egy falat kenyert.

A fő azonban — a galantéria. Az ország népe rongyos, a bizonytalanság minden vonalon elérte a kulminációs pontot, az állam kasszája üres, de azért egy heti szakértői bölcsességért könnyű szívvel fizet ki a kormány nehéz milliókat.

Mi ez, ha nem a legégbekiáltóbb cinizmus, arculcsapása a szenvedésnek és a nyomornak?

Tanácsokkal a napnyugati tanácsadók nélkül is el voltunk látva bőségesen. Sőt, ha így megy tovább, akkor egyenesen a tanácsokba és a tanácsosokba fogunk belepusztulni.

VILAG TÖRTE

Brentano, Sombari és a zsidók

I.

Most, posztumusan jelent csak meg Lujo Brentanmonak, a német közgazdasági irodalom tavaly elhunyt klasszikusának önéletrajza. Goetheig visszanyúló családi hagyományok elevenednek meg benne nagynénje, Bettina v. Arnim révén és azoknak az időknek hű képe rajzolódik meg, amelyekben ez a patricius családból származó és antimarkista nemzeti zsidóellenes fíradhatatlan pionierként a német szakszervezeti mozgalomnak utját. Brentane tudományos munkásságához nekünk is van valamelyes köztünk. Mert Brentano a zsidóság problémáit is hozzászóltott kétszer. Kerekasztal tizenöt éve ezeknek a hozzászólásoknak. Katedrájától visszavonult és a patriarchák éveiben járt már ekkor. De még mindig töretlen szellemi erővel kutatót és írt. Az öregség nem csökkentette munkabírását, sőt temperamentumát sem béklyózta. Brentano abban a tekintetben is kivételes jelenség, hogy mindhalálig — önéletrajzát is kevéssel halála előtt írta — alkotóképes és egyenesen karakánul fiatalos maradt.

A zsidóság problémáit is a közgazdász szeméreméből vizsgálta Brentano. A modern kapitalizmus kezdetét kutatva bukkan először rájuk. Megállapítja, hogy ez a gazdasági rendszer a kereskedelemről, a pénzügyről és a háborus szervezkedésről sarjadt. Mind a három gyökérnél ott a zsidó.

Már a római birodalom idejében jelentős a szerepük a világkereskedelemben. Amikor pedig ez a hatalmas szervezet rombadől és kezdetét veszi a nagy káosz, még fokozódik közreműködésük jelentősége. Mert az általános szervezetlenség közepette ők az egyedüliek, akiknek valamelyes szervezetük van. A közös vállalkozás és a közös tradíció kapcsolja őket össze más országokban, sőt más világrészekben lakó hitsorsosaikkal. „Az indiai fűszerezőket és a Kelet egyéb kincseit az európai bányák aranyára és ezüstjére cserélik át és foglyokra, akiket a germán népek harcaik során ejtettek és rabslolgasorsra juttattak. A kánoni jog is segítségükre volt. Mert az által, hogy a keresztényeket eltiltotta a kamatszédésről, monopóliumot biztosított számukra a pénzügyi tevékenység terén. Pénzükkel és a keleti luxusárukkal birtokában, amelyek után a barbár nagyok szíve oly hevesen áhítozott, nélkülözhetetlenek voltak a királyoknál, a nemeseknél, sőt az egyháznál is. A merovingok és később a karolingok idejében igen magas polcra emelkednek. Közgazdasági tisztségekhez jutnak és a követségekben tolmácsoló szerepelnek.”

Apránkint kialakul azonban az autochthon kereskedőosztály, amely ellesi tőlük az adatszervező technikáját. Irigység és gyűlölet sandít rájuk és most már csak megtűrik őket. Der Fremde ist bei alien Völkern auf niedriger Kulturstufe der Feind, — állapítja meg Brentano.

A gyűlölet fenekedése elől a földesurak árnyékába menekülnek. Nagy ára van ennek az oltalomnak. Személy szerint szabadok maradnak ugyan, de amijük van, többé nem korlátlanul az övék. Csak használatják. „Nutzigentum” a Brentano terminusa erre. Az urak csak jövedelmi forrást látnak bennük és egyetlen céljuk, pénzben és egyéb értékekben minél többet kisajtolni belőlük. Adóprósuk szorításának egyetlen korlátja van: a megmondolás, hogy kár lenne agyonnyomortani az aranyat tojó tyukot.

Kereskedelmi és pénzügyi tevékenységük is van a modern kapitalizmus kialakításánál: A hadrakelt bizánci és germán seregek nyomában ott kullog a zsidó kalmár. Összevásárolja a harcosoktól potom áron a zsákmányt, hogy aztán jó áron adjon tovább rajta. Ez a törekvés: olcsón venni és drágán eladni, egyáltalán nem zsidó sajátosság, hanem általános emberi vonás, — szögezi

hatóságok már...
 te nyomon...
 atonaszabad...
 során a vizsgá...
 zel száz fiatal...
 onyitvány alap...
 tonai szolgál...
 tzel az ügyfél...
 tták le Bodea...
 nu merült fel...
 t ki hamis or...
 fosszu ideig hu...
 evezése, mert a...
 reknek legna...
 helyre távoz...
 ndössze két le...
 ádlottja van a...
 ökben elterjedt...
 vizsgálóbíró kü...
 zoknak a bün...
 a vizsgálatot...
 tartózkodó...
 szerint a per...
 debb időn belül

Érett
 ény pályázati díj...
 fenti című regé...
 Kolozsvár, pos...
 könyvek jegy-

okai
 vasal olcsón
 andulni (Unió
 Redout

és Lapkiadó M...
 Str. Barza L...
 Telefon 6-77

le Brentano. Az egyházatyákat idézi bizonyosságul. Többek között Ambrosiusnak egyik aperszűjét, hogy könnyebb megállítani a napot, ahogyan Józsué cselekedte, mint leküzdeni a nyereségvágyat. Agoston pedig szellemes színészléleknek a népet, hogy legrejtettebb valójukat fedi majd fel, megmondja, mi valamennyiüknek közös szive vágya. Az egybegyűlteket előtt aztán kihirdeti: Olcsón akartok venni és drágán eladni. A tömeg igazat ad neki, megtapsolja. Tehát, következett Brentano, még az ötödik század elején is, amikor a római birodalom kapitalisztikus termelési rendje már 200 év óta a naturalizmusra volt visszafelépítendő, eleve nem élt mindenki a nyereségvágy, az úgynevezett kapitalista szellem. Különben miért dörögneken ellene állandóan az egyházatyák?

II.

Brentano második, részletesebb megállapításai a zsidók gazdasági szerepéről Sombart professzor hírhedt zsidó könyve alkalmából hangzottak el.

Sombart mindig tudta a módját, hogyan kell a céhbellek szűk körén messze túlmenve a legszélesebb rétegek érdeklődését felkelteni könyvei iránt. Úgynevezett zsidó könyve: Die Juden und das Wirtschaftsleben is szenzációs tárgy, érdekesítő és nagy stílművészettel megírt, megkapó ötletekkel teli könyv. Számol az olvasóközönség minden árnyalatával. Könyvkereskedői sikerre van beállítva.

Hízelg a zsidók hiúságának. Dithyrambusokat zeng működésüknek mindent feloldó, mindent megtermékenyítő hatásáról. „Wie die Sonne geht Israel über Europa, — szavalja Sombart. — Wo es hinkommt, spriesst neues Leben empor, von wo es wegzieht, da modert alles, was bisher geblüht hat.“ Spanyolország és Portugália virágzása egyszeriben véget ér a zsidók kiűzetésével. A küzöttek Antwerpenbe menekülnek. És ime a város az európai kereskedelem központja lesz. A spanyolok türelmetlensége innen is tovább hajtja őket. Hollandiába, majd Angliába költözködnék. A két ország azonnal felvirágzik. A német városok is ugyan ezt a képet mutatják. Hanyatlásnak indulnak a zsidók kiűzése után.

Sombart azt vallja, hogy a kapitalizmus kialakító tényezők közül a zsidók tevékenysége a legfontosabb. Ők lendítik fel a nemzetközi kereskedelmet, ők virágoztatják fel a gyarmatokat s döntő szerepük van a kapitalizmus személytelenné fejlesztésében. A bemutatásra szóló értékpapír az ő találmánya.

Nem hagyja ki azonban Sombart üzleti számításánál az ellentétes mentalitását sem. Meséket kohol a zsidók mérhetetlen gazdagságáról. Természetellenesnek minősíti a kapitalisztikus tevékenységet, a nagyobb vagyon szerzésére irányuló törekvést, mint amennyi elegendő a létszükségletek kielégítésére. És a zsidó lenne ennek a természetellenes szellemnek inkarnációja. A Sombart megállapítása szerint a homo capitalisticus a homo iudaicus-szal azonos. A zsidókat vallásuk vetkőztette ki az ember természetes sajátosságából, vallásuk révén lettek a ráción emberei. Mert ebből a vallásból hiányzik minden misztikum, minden bensőség. A kölcsönös szolgálaton, a do ut des elvén alapszik benne minden. Az egyének Istenhez való viszonya is.

Befejezésül a fajteória irányaira kalandozik el Sombart. A zsidók a sivatag népe. Beduinok. A sivatagban áttetsző a levegő, világosak a nappalok, sötét leg több szór az éjszakák is. A pillantás a végtelenbe szárnyal. Nincs heg, vagy erdő, amely a távolba látás elé korlátokat vonna. Ezért az elvont gondolkodás és a pontos találgatás szülőhelye a puszták... A beduin nem dolgozik. Rablásból él. A nagyváros sivatagába elszármazott zsidó pedig a pénzkölcsönzésből. A germánok viszont az erdő, a mocsár lakói. A kód uralkodik itten. A gondolkodás nem világos, nem számító e tájon. Az egyszerűség, a bensőséges vallásosság, a munka emberei sarjadzanak itten...

Ilyen és egyéb dicsőnans hangokkal végződik Sombart dicsőimuszának indult könyve. Így lett a közgazdasági szaknyelvől fajteoriás zöldség, sőt egyenesen antiszemita gyalázkodás...

III.

Brentano a komoly tudós mevetésével kezeli Sombart szines és szenzációs könyvét. „Es ist eine der betäublichsten Erscheinungen auf dem Gebiete der Deutschen Wissenschaft“, — állapítja meg róla mindjárt előlírójában. Aztán így jellemzi: Das Buch ist voll Frivolitäten

eines sich als Übermensch fühlenden Übermütigen, der die Seifenblasen seiner Laune dem durch Geistreichelein verblüfften Leser mit souveräner Verachtung ins Gesicht bläst und dazu von ihm verlangt, dass er seine Einfälle als unwiderleglich richtige wissenschaftliche Sätze annehme.“ De még keményebbül is van, mert egy harmadik helyen Sombart úgynevezett bizonyítékait Blendungsversuche-nek minősíti.

Ezt a megsemmisítő ítéletet hatalmas közgazdasági, történelmi és ráadásul bibliai apparátussal indokolja meg. Abban igazat ad Sombartnak, hogy a zsidók megtermékenyítették a gazdasági életet. A gazdasági fellendülés akkor kezdődik, amikor a természetadta kincsek kiaknáza sára elegendő anyagi eszköz áll rendelkezésre. Amikor ezek az anyagi eszközök fogyatékán vannak, megkezdődik a hanyatlás. Zsidók nélkül, akiknek egyedül szabadott kamatra pénzt kölcsönözniük, nem volt akkoriban tőke. Ez felvirágoztató hatásuknak nyitja. Rüdiger ur, Speyernek püspöke azzal a megokolással telepit zsidókat városába, hogy — amit az 1084-ből kelt okirat jellemző módon mondja — „megszerezze általuk Speyernek fényét.“ Ugyanez az ok késztíti Ludvig-ot, Bajorország herceget arra, hogy 1204-ben zsidókat nyerjen meg Lands-hut alapításához. Tőkéjük miatt engedélyezi Cromwell is visszavándorlásukat Angliába. Pénzükkel államának felvirágoztatását tervezi. De nem áll az, hogy a zsidó az egyedüli megtermékenyítő erő, hogy ő egyenesen a kapitalizmus megtermelője.

A Sombart által felsorolt államok felvirágzása nem a zsidók odatelepítésének eredménye. Inkább helytálló az a felfogás, hogy a zsidók arra felé irányítják szekerük rudját, ahol fellendülés van, vagy legalább is várható. Ha igaz lenne, hogy a zsidók felvirágoztatják minden egyéb körülménytől függetlenül az országot, ahová költöznek, Törökországnak és Lengyelországnak kellett volna a spanyol illetve a német kiűzetés után elsősorban gazdaságilag fellendülnie. Hiszen a menekülők nagyrésze ebbe a két országba vette útját.

A kapitalizmus egyáltalán nem a zsidó szellem alkotása. A kapitalizmus kezdetei abból az időkből valók, amikor a zsidók még sem jelentek a történelem színpadán. Valószínűleg Babylon a szülőhazája. Aztán a fönjiciak fejlesztik magukat Kanaánban, mert országuk viszonyai csak ezt a gazdasági rendszert tették lehetővé. Görögországban is korán kapitalista termelési rend váltotta fel a naturalizmusát és már Homeros görögjeinek jellemzője a határtalan törekvés vagyon után, amit Sombart kapitalisztikus szellemnek nevez. A régi kultúrálag elgörogösödése révén a hellén szellem meghódítja a népeket és köztük a zsidókat is. A hellén szellem a gazdasági téren a kapitalista szellem, — ez a Brentano végkövetkeztetése.

Később a római jog törli a kapitalizmus útját. A római jognak a kereskedelemre vonatkozó része a sztoikus filozófián alapul, amely bölcsnek minősítette a törekvést vagyon után. A katolikus egyház ugyan lényegesen mást tanított. Az emberek azonban életberendezkedésükben nem az egyház tanításait, hanem az érvényes jog szabályait követték, mert rájöttek, hogy kárt szenvednek, ha a krisztusi tanok szerint gazdálkodnak.

Brentano megállapítja, hogy a zsidó vallás alapirataival, elsősorban a bibliával galudul bánt el Sombart. A teóriájába be nem illőt agyonhallgatja. Gyakran hiábán citál, vagy annak ellenkezőjére csavarja át az idézetet, amit a forrás ténye gesen mond. A zsidó vallás alaptanításai a-kapitalisztikusak és erős fantázia kell hozzá, hogy a kapitalisztikus szellem megnyilatkozását fedezzük fel bennük. Sombart elszikkasztja Hiob könyvét, amikor azt állítja, hogy a zsidó vallásban az Istennel való vonatkozásban is az adzsanesze dominál. Felejtli a 73. zsolttárt, mely az istentelen szerencséséről szól. Herder bizonyára alaposabban ismerte a héber poézist, mint Sombart, aki egyenesen ignorans ezen a téren. Nos, Herdernek egészen más a véleménye a zsidó vallásos irodalomról. Azt tartja, hogy a zsidó irodalom legmagasabb szárnyalása is, csak halovány sejtés, csak problematikus dolog a bibliához mérve. És csak a 104-ik zsolttárt, vagy Jesája 40-ik fejezetét kell elolvasnunk, teszi hozzá Brentano, hogy a Sombart fecsegései a zsidók bensőség híján lévő vallásáról összeomoljanak.

A dualizmus nem speciális zsidó vonás. Megtalálható minden keleti nép vallásában, legkiváltképpen a görögök vallásában. De dualista maga a keresztény vallás is. Tehát azok a bizonyos erdei és mocsári népek épp úgy dualisták és épp úgy a do ut des elvére alapítják Istenhez való viszonyukat, akárcsak a zsidók és ez a felfogásuk a legkevésbé sem befolyásolta gazdasági berendezkedésüket.

Palesztina sivatagi jellegéből egy betű sem igaz. Az odatelepített sváb parasztok a megmondható, milyen egészséges az éghajlata, mennyire épségben tartja, sőt fokozza a munkabírást. Levegője nem ártalmas. Hegyek, erdők nem voltak ritkák benne és az egész ország karaktere nem a Szaharához, hanem inkább a bajor fensíkhoz hasonlatos, ahol a Sombart mintaképei, azok a bizonyos erdő-emberek nőttek. A zsidók pedig őshazájukban kevés-

földi parasztok voltak, akik arcuknak verejtékében szántották kis birtokukat, sajtolták olajukat. Babyloniában is maguk építette házakban laktak, kertjeiket művelték és kézművesek voltak. Csak göluszuk későbbi folyamán lesznek kalmárok és... zsoldoskatonák. Mert földbirtok híján e két foglalkozáson túl nem volt választásuk.

Brentano elismeri, hogy Sombart könyve szép stílusú és ötletes. De erre a szépségre Salamon király példabeszédeinek egyikét olvassa rá. Nem írja ki a példabeszéd szövegét, csak utal rá. „Lásd a XI. fejezet 22-ik versét“ — írja. Kivettem hát a Karoli bibliát és felvettem az okulárét. Ezt olvastam a megjelölt helyen Sombart szellemes könyvének jellemzéseként: Mint disznó orrában az aranyperc, olyan szép asszony, akinek nincs okossága. Dr. Grünfeld Salamon

Négy napja temetetlenül fekszik egy bukaresti gyermek, mert tanítónő anyja nem kapott fizetést

Bucuresti-Bukarest, május 23. A Dimineata szerint Bukarestben a Popa Lázár utcában négy napja temetetlenül fekszik egy Sebastian Parulescu nevű elemi iskolai tanuló, akinek tanítónő-anya hónapok óta nem kapott fizetést és nem tudja a papnak kifizetni a temetési illetékeket. A Dimineatanak az

iskola igazgatója panaszolta el a történetet és a lap szigorú vizsgálatot kér ebben az ügyben. Érdekes, hogy az elhunyt fiúcska május 10-én kérvényt nyújtott át a királynak, anyja fizetésének kiutalását kérve, de már nem várhatta meg a kabinetirodai elintézt.

Amerika az örvény széléhez közeledik

A diszkreditált politikai pártok félretolását követeli Buttler, az amerikai Columbia-egyetem elnöke

Egy új liberális párt alakítását követeli az egyetemi rektor. Buttler nemzeti programja a válság megszüntetésére

Newyork, május 23. A világgazdasági válság szokatlanul súlyos következményei az Egyesült Államokban a politikai indifferenciára, a nemzeti bizalom hiányára és idejét mult politikai rendszerek következményeire vezethetők vissza — mondotta Buttler professzor az Industrial Conference Board bankettjén. Ezek elég súlyos szavak. De még súlyosabb kritikát is mondott: Amerika az örvény széléhez közeledik. A legjobb koponyák riadókészült ségben állanak a Washingtonban uralkodó helyzet szemben és készek arra, az önmagát diszkreditált politikai apparátust felborítsák, ha egy férfi lépne elő, akit képességei, intelligenciája és bátorsága vezérré avatnak.

A jelenkori demokrácia politikai alapelve a fasizták és kommunisták gunyakáját váltja ki. Az amerikai pártok fiktív konstrukciói azoknak, akik a hivatalokban ülnek és azoknak, akik oda be akarnak jutni. Mindketten irtoznak a felelősségtől. Buttler beszédeben követelte, hogy a pártokból egy munkabizottságot létesítsenek, amelynek többsége a következő nemzeti programot hajtana végre:

A prohibíció eltörlése, nemzetközi vámrevízió, az adósság kérdésének azonnali megvizsgálása, amely a kérdés új rendezését vagy törlését célozná, a közigazgatás reorganizálása, rendszeres szociális gondoskodás, messzemenő együttműködés a Népszövetséggel, a világleszerelés változatlan követelése, nemzetközi értékelési studium.

Az ilyen belpolitikai átorientálódás szülőtte Buttler szerint egy új liberális párt lenne, amely tiszta, konstruktív és racionalis programmal léphetne a vá-

lasztó elé. Az ellenzéki szárnyakat azok a csoportok alkotnák, amelyek a kényserelvet hangoztatják: a doktrinér szocialisták, kommunisták és a nemzeti sovinizmus hívei. Ha Amerika a liberális államjogi és gazdasági alapjain szilárdan megmarad, meg fogja találni a válságból kivezető utat. Jelleggyengeség, temperamentum hiánya és elfogultság vezették a világot sötétségbe és kétségbeesésbe.

Buttler Nicholas Murray a Columbia-egyetem elnöke. Tanulmányait Berlinben és Párizsban végezte és többek között a prágai cseh egyetem filozófiai fakultásának tiszteletbeli doktora. Newyork állama 1920-ban az elnökségre jelöltte, az elnökválasztáson Hardinggal szemben azonban alulmaradt. 1927-ben megkapta Csehszlovákiától a Fehér Oroszlán-rendet. Legjelentesebb művei: „Igazi és hamis demokrácia“ (1907), „Az amerikai a valóságban“ (1908), „Érdemes Amerika arra, hogy megmentsék?“ (1920), „Egy liberális hite“ (1924), stb. Buttler professzor ma 70 éves.

— Földomlás egy d-amerikai bányában, Londonból jelentik: A délafrikai Standerton kerület egyik bányájában földomlás husz bányász eltemetett. A mentési munkálatokat azonnal megindították. Remélik, hogy élve kiszabadíthatják a munkásokat a föld alól.

— November 11-én leplezik le Clemenceau szobrát Párizsban. Párizsból jelentik: Az országos gyászra való tekintettel Clemenceau szobrát a fegyverszünet ünnepélyesen felavatni. A szobrot, amelyről már a napokban eltávolították a lepleket, a Champs Elysée köröndjén helyreállították.

Vaida

A liberális kormány

Kimélet

Cluj-Kolozsvár, ma (let tud.) Akár me (or és Duca kolozs nem, a liberális pártozottan érdekes es azág belpolitikai él kara egészen új há sámap Kolozsváron fejtettek ki, amely berális pártnak az tott és hirdetett p Az eddigi jelszóval erdélyiek nélkül? gionalista színezeti fel. „Erdély speciál szlettek a szónokok, láttak meg a centra riusabb hirdetői. nap segítségét és váltást a liberális

A költ szavak

Másszóval: a lib ták a politikai jel eddig a nemzeti Ugyanazzal a taktik az elmúlt 12 év sor pártnak szerezte a jait. Am nemcsak volt érdekes és fig lis kongresszus. Az élesen támadták a az egész kormányz már arról beszélne zerei, hogy egy é az uralkodó kíváns tási kortelt Jorga é zói együttesével. A liberális párt a le indítja a jelenlegi nek hozzá nem értés lensége nagyobb. I jes formában is, de alkotmányos fórum támadták a kormá az uralkodó személ a kormányzás új hassa a felelősség kedéséért.

Vaida váron volna

Ebben a tekintet rasztpárt politikájá kévá a liberálisok nosságból színe te kezett az, hogy a támadta a nemzet nyára ez volt az e szus, amelyen Man a támadási felüle Egyik előző szám arról, hogy Duca sát felhasználva, kozást Vaida Sám a liberálisok befeje arról, hogy Duca é nácsokztak egymá kerestük Vaida Sám foltá, mintha ez volna.

— Szombaton és kódtam Kolozsvárá Sándor — s így m hogy a liberális p velem való találko Felemlítettük Va resszuson a liberá kihangsúlyozták az — Tehát ők is jegyezte meg malic Így talán valaha n ni egymást...

Mégis

A lényege a dol Sándor megcáfolta ez a cáfolat való

Még mindig nem vitte tavaszi ruháit festetni vagy tisztítani? Siessen az UNIO-hoz, Cluj

Ruhákat

Vaida Sándor cáfolja, hogy vasárnap Ducával találkozott volna Kolozsváron

A liberális kongresszus szónokai magukévá tették a nemzeti parasztpárt politikai jelszavát. Elismerték, hogy Erdélyt sok tekintetben mellőzték s hogy a kisebbségeket is igazságtalan megbántások érték

Kiméretlen harcot hirdetett a kormány ellen a kolozsvári liberális kongresszus

Cluj-Kolozsvár, május 23. (Az Uj Kelet tud.) Akár megtörtént Vaida Sándor és Duca kolozsvári találkozója, akár nem, a liberális párt kongresszusa határozottan érdekes eseménye marad az ország belpolitikai életének. Duca és vezére, kárán egészen új hangot ütöttek meg vasárnap Kolozsváron. Olyan programot fejtettek ki, amely ellentétben áll a liberális pártnak az egyesülés óta folytatott és hirdetett politikai hitvallásával. Az eddigi jelszóval szemben „Erdélyt az erdélyiek nélkül” egy határozottan regionalista színezetű nyelvezet váltotta fel. „Erdély speciális szenvedéseiről” beszéltek a szónokok, erdélyi sérelmeket láttak meg a centralista politika legutóbbi rússá hirdetői. Erdélytől kért vasárnap segítséget és Erdélynek ígért megváltást a liberális párt.

A kölesönként politikai jelszavak

Műszóval: a liberálisok magukévá tették a politikai jelszavakat, amelyekkel eddig a nemzeti parasztpárt operált. Ugyanazzal a taktikával lépnek fel, amely az elmúlt 12 év során a nemzeti parasztpártnak szerezte a népszerűség babérait. Am nemcsak ebben a tekintetben volt érdekes és figyelemreméltó a liberális kongresszus. Az összes szónokok igen élesen támadták a jelenlegi kormányt és az egész kormányzati rendszert. Most már arról beszélnek a liberális párt vezetők, hogy egy évvel ezelőtt kizárólag az uralkodó kívánságára kötöttek választási kortelt Jorga és Argetolanu kormányzó együttesével. Am a történet után a liberális párt a legkiméletlenebb harcot indítja a jelenlegi kormány ellen, amelyek hozzá nem értésénél csupán a tehetetlensége nagyobb. Itt-ott, ha tiszteletteljes formában is, de kritizálták a legfőbb alkotmányos fórum tevékenységét is és támadták a kormányt, amely belevonta az uralkodó személyét a napi politika és a kormányzás ügyeibe, hogy reáharitassa a felelősséget szerencsétlen ténykedéséért.

Vaida cáfolja, hogy Kolozsváron Ducával találkozott volna

Ebben a tekintetben is a nemzeti parasztpárt politikáját tették tehát magukévá a liberálisok. A programbeli azonosságok színe természetesen következett az, hogy a szónokok egyike sem támadta a nemzeti parasztpártot. Bizonyára ez volt az első liberális kongresszus, amelyen Maniu és Vaida személyei a támadási felületen kívül maradtak. Egyik előző számunkban beszámoltunk arról, hogy Duca kolozsvári tartózkodását felhasználva, keresni fogja a találkozást Vaida Sándorral. Vasárnap este a liberálisok befejezett tényként beszéltek arról, hogy Duca és Vaida hosszasan táncszököztek egymással. Ma délelőtt felkerestük Vaida Sándort, aki azonban cáfolta, mintha ez a találkozás létrejött volna.

— Szombaton és vasárnap nem tartózkodtam Kolozsváron — mondotta Vaida Sándor — s így még azt sem tudhatom, hogy a liberális párt vezére kereste-e a velem való találkozást. Felemlítettük Vaidának, hogy a kongresszuson a liberális szónokok mennyire kihangsúlyozták az erdélyiség jelszavait. — Tehát ők is hazaáruolók lettek? — jegyezte meg maliciózan Vaida Sándor. Így talán valaha mégis meg fogjuk érteni egymást...

Mégis létrejött a találkozás

A lényege a dolognak az, hogy Vaida Sándor megcáfolta a találkozást. Hogy ez a cáfolat valódi-e, vagy pedig csupán

taktikai okokból látta szükségesnek eltitkolni a találkozást a volt belügyminiszter, azt ma még nem lehet tudni. Egyes roszmájúak szerint Vaida Sándor vasárnap délután Kolozsváron volt, annál is inkább, minthogy fogadnia kellett jóbarátját, Anghelescu bankkormányzó látogatását. Ha a találkozást Duca is meg fogja cáfolni, úgy valószínű, hogy az valamelyes formában mégis létrejött.

A liberálisok kolozsvári kongresszusa

A kongresszus egyébként a Magyar Színházban folyt le, amelyet megtöltött az intellektuelekből álló hallgatóság. A szokásos parasztfelvonulás ezúttal, bizonyára takarékosági okokból, elmaradt. Dr. Octavian Pop szebeni delegátus az egyházak anyagi elhanyagolását sérelmezte. Stefanescu-Goangă kolozsvári egyetemi tanár a kormány abszolutisztikus önkénye ellen kelt ki éles szavakban. Dragan professzor, a kolozsvári egyetem rektora nyilatkozatban szögezte le, hogy

a liberális párt kisebbségbarát politikát folytat. Respektálni fogják a kisebbségek nyelvét, hitét, tradícióit. Dr. Dunca Jenő, a párt kolozsmezei főtitkárának nagyszabású beszéde után Chirila professor és mások arra a veszélyre mutattak rá, amely az egyre növekvő nyomor miatt a kommunista propaganda részéről fenyegeti az ifjúságot. Mosoiu tábornok, dr. Lobontiu, Candrea professor, majd Cipaiuanu volt földművelésügyi alminiszter következtek sorra. Inculetz volt beszárabiai miniszter népszerű stílusban és nyelvezettel mondotta el, hogy a jelenlegi kormányt a tömegek el fogják távolítani helyéről „akár akarják ezt fent, akár nem”.

Heves attak a kormány ellen

Constantin Bratianu ugyancsak erős hangon követelte a kormány eltávolítását. Majd Eugen Titeanu, a Rador távirati iroda volt igazgatója, a Viitorul szerkesztője beszélt. Először Pangal sajtóminisztert támadta, aki valóságos

Argetolanu csodálkozik, hogy a pártok támadják a kormányt és támadóinak egészségére üríti poharát

Bucuresti-Bukarest, május 23. Argetolanu tegnap beszédet monodott Balcuban, ahol Radiannal együtt egy hidavatáson vettek részt. A pénzügyminiszter a banketten tartott beszédében hangsúlyozta, hogy végre tisztázni kívánja a kormány álláspontját a pártokkal szemben. Nem a pártok elleni küzdelem hozta uralomra a kormányt, hanem az események

ereje. A pártok most kormánybuktató kampányt hirdetnek. Ez csak áztatása a közvéleménynek. A községi választások elhalasztása miatt támadnak. Honnan vegyük ehhez a 300 milliót, amikor nem tudjuk a tisztviselőket és nyugdíjasokat fizetni? Felelősségről beszélnek a pártvezérek, de nem vehetők komolyan a nagy

kémhálózatot vette körül az országot, ki-hallgattatja a politikusok telefonbeszélgetéseit, febotatja leveleiket és mind-ezekre az állam millióit költi el. Ezután Gogának ment neki és megalapította róla, hogy odadobta magát hitvány eszközül a pártok ellen szőtt politikai intrikáknak. Itt egy kisebb incidens támadt, mert Gogának néhány jelenlévő híve tiltakozni kezdett. Végül is Duca rendet teremtett és Tatarescunak adta meg a szót. A volt belügyi alminiszter lendületes beszédben ostorozta a mai rendszert, amely a király személyét sem átalotta bevonnai a napi politikába. Ez a rendszer a dinasztia alapjait ingatja meg. Vissza kell térni az alkotmányosságához. Ezért meg kell teremteni a kormány elleni küzdelemben a politikai pártok közös frontját.

Duca mindent megígért Erdélynek és a kisebbségeknek

Nagy lelkesedés közepette emelkedett szólásra Duca, aki kijelentette, hogy nem áll rendelkezésére olyan varázslatos szer, amellyel a válságot meg lehetne szüntetni. Igéri azonban, hogy enyhíteni fog a szenvedéseken. Erdélyt sok tekintetben mellőzték és megbántották a multban. (Nagy taps). Az állam hitel- és iparpolitikája igazságtalanul sújtotta ezt az országrészt. Igaz az is, hogy az elmúlt tizenkét év alatt sok hibát követtünk el a kisebbségekkel szemben. De ígérjük, hogy ezek a hibák a jövőben nem fognak megisméltódni.

Beszédének befejeztével Duca baráti jöbbit nyújtotta a kisebbségek felé és Erdély szabadságszeretete mellett tett hitvallást.

A kongresszust bankett követte, majd a liberális vezérkar az esti gyorsal visszatért Bukarestbe.

Sulyos milliókat emésztettek fel a francia szakértők „jótanácsai”

Egyetlen hét alatt négy millió lejt fizetett ki a kormány a francia szakértőknek. A szerény Poisson 325 ezer lej helyett 185 ezer lej havi fizetéssel is megelégszik

Bucuresti-Bukarest, május 23. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A francia szakértők jöttek, láttak és megállapították, hogy az állam nem tudja fizetni a tisztviselőit. Ezért május havára az állami tisztviselők fizetésüknek már csak felét fogják megkapni. Ez a zseniális megoldás, amely egyetlen mozdulattal végvárdi a gazdasági és pénzügyi válság gordiuszi csomóját, természetesen nem pattanhatott ki a mi belföldi szakértőink fejéből. Ehhez egyenesen a Sorbonne pénzügyi professorát kellett lehozatni, tekintélyes kísérettel együtt.

Zseniális eszme, csak egy kicsit drága

Az is természetes, hogy ilyen tanácsot nem szoktak ingyen osztogatni. Hadd lássuk tehát, mennyibe került az államnak ez a zseniális eszme. Charles Rist bukaresti látogatásáért 207 ezer francia frankot kapott, ami pontosan egymillió 242 ezer lejnek felel meg. Kísérői egyenként 12 ezer frankot kaptak, ezenkívül összes költségeiket megtérítették. Kivételt csupán Poisson és Auboin képeztek. Poisson még a nemzeti parasztpárti kormány idejében került az országba. Ragyogó tanácsaiért havi 6000 svájci frankot kap, ami pontosan 185 ezer lejnek felel meg. Igaz, hogy egy évvel ezelőtt még 10.000

svájci frank volt a havi fizetése (azaz 325 ezer lej). Am amióta látja, hogy az államnak meglehetősen rosszul megy, az ő kitünő tanácsai dacára is, azóta már engedett igényeiből és megelégszik az egészen szerény 185 ezer lejes havi fizetéssel. Legutóbb azonban már egy kíséret is hozott magával Marquet urat, aki egy egészen nevétséges összeget kap felvilágosításaiért, havi 6000 francia frankot, azaz 39 ezer lejt, plusz teljes ellátást.

Egy hét alatt négy millió

Csak az elmúlt hét folyamán 4 millió lejt fizetett ki a kormány a francia szakértőknek. Ugyanakkor, amikor az állami szállítók évekig várnak követeléseikre és amikor a háromezer lejes fizetéseknek a felét folyósítja a kormány. Ugyálszik azonban, hogy a válság gyógyítása általában költséges paszszió. A Monitural Oficial mai száma közli például azt a minisztertanácsi jegyzőkönyvet, amellyel egymillió 975 ezer lejt utalnak ki a legfőbb gazdasági tanács céljaira. Ez az ugyancsak csinos összeg a következőképpen oszlik meg:

Az elnök és a főtitkár fizetése 365 ezer lej. Személyzet 177 ezer 300. Főtitkár szállítási költségei 105 ezer, helyiségjavítási költségek 360 ezer. Butor és butorjavítás 240 ezer, telefon

40 ezer, fűtés, világítás 100 ezer, irodaköltségek 87 ezer 650, előre nem látott kiadások 50 ezer. Előfizetések újságokra 50 ezer, lakbér 400 ezer, összesen 1 millió 975 ezer lej.

Ebből a kis listából kiderül, hogy az elnök, aki mellékesen az ország pénzügyminisztere, külön fizetést kap elnöki minőségéért. A főtitkár urat 105 ezer lejjel dotálják, hogy Bukarest utcáin közlekedhessenek, viszont 360 ezer lej szükséges annak a helyiségnek a megjavításához, amelyért csekély 400 ezer lej bért fizet a legfőbb gazdasági tanács.

Ecciforgórosok!
prima bükk
ecciforgács
legelőnyösebben beszerezhető
Első Román Fagyapótygyár és Falparl R. T.-nál
Cluj, Strada Cernauti 36. Telefon 10.

Ruhákat művésziesen fest, vegyileg tisztít Cristal Cluj, tükörfényes gallértisztításban vezet!

KÖZGAZDASÁG

Prochaska Ede, a bányásági Prochaska Malomipar-koncern vezérigazgatója nyilatkozik az Uj Keletnek:

a világ agrárhelyzetéről, Románia mezőgazdaságáról és malomiparáról

Timisoara-Temesvár, május 23. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Gazdasági krízis... Ez a két szó három esztendő óta nap-nap után érezteti lesújtó hatását az egész ország gazdasági életében s ezalatt az idő alatt talán egy nap sem mulott el anélkül, hogy valami olyan esemény ne játszódott volna le, mely ennek a végigvonuló válságnak borzalmas pusztítását ne tükröztette volna vissza. Beleette magát a megíngathatatlanul hitt gazdasági élet átfogógerendába s rövid idő alatt kikézdte a legerősebb oszlopokat is.

Bánát, az ország „zsírosbödöne“

Ebben az országban, kétségtelenül a Bánát vitte a vezetőserepet a gazdasági életben. Az ugynevezett joidökben a Bánátot az ország zsírosbödönének ismerték, ez az országrész adta a nyugati méreteken is nagyszabású vállalkozásokra az impulzust s valóban három évvel ezelőtt, 1929-ben még olyan kiegyensúlyozott gazdasági élete volt ennek az országrésznek, hogy a legvérmesebb reményekre jogosíthatta fel ezt a tartományt s ezen keresztül az egész országot is. Ezek az idők ma már elmúltak s azok, akik emberfeletti áldozatok árán még megmaradtak, ellen tudták állani a sodró árnak, likvidáltak, de a legjobb esetben is: a még meglévőt, husbavágó, súlyos operációkkal: leépítésekkel konzerválják.

A napokban alkalmunk volt elbeszélgetni a bánáti gazdasági élet egyik kiemelkedő kapacitásával: Prochaska Edével, a Prochaska Malomipar-koncern vezérigazgatójával. A beszélgetés során az ország gazdasági szempontjából különösen olyan kérdéseket érintett Prochaska vezérigazgató, melyek a nyilvánosság legnagyobb érdeklődésére tarthatnak számot. Természetesen, főleg agrár és ezzel kapcsolatos malomipari kérdések kerültek a szőnyegre, de ezuttal, nyilvánvalóan, olyan megvilágításban, ami érdekes bepillantást enged agyonsújtott gazdasági életünk labirintusába.

A különböző érdekek ássák alá az ország helyzetét

— A gabonatermékek árainak zuhanásával — mondotta — Románia gazdasági helyzete máról-holnapra megváltozott. De hiszen nyilvánvaló is:

Románia agrárállam s így egész gazdasági életünk a gabonatermékek értékére épült fel.

Már most abban az arányban, amelyben a gabona ára a kül- és belföldi piacokon lemorzsolódott, olyan arányban esett vissza egész gazdasági életünk: a gyár- ipar, a kereskedelem és egyezőval: minden. Ezt az árlemorzsolódást egymagában Románia nem állíthatta le. De látjuk, hogy a dunamenti államok különböző produktív intézkedései is hiábavalóknak bizonyultak. Kétségtelen, tehát, hogy ebben, az esetben

egy olyan világjelenséggel állottunk szembe, mellyel s — ezt hangsúlyozom — nem egy állam, vagy egy ki sebbkeretű államközi érdekszövetség, hanem csak az egész agrárvilág tudta volna eredményesen felvenni a harcot.

De milyen messi is állunk mi egy ilyen elrondolási realizálásának lehetőségétől. Mert más az érdekei az óceánontuli nagy gabonatermő amerikai földsávnak és másak az érdekei az európai dunamenti agrárállamoknak nem is szólva Szovjetország országról, mely a maga speciális államrendszerével egészen más vizeken evez.

— Románia gazdasági egyensúlyát, tehát, kétségtelenül, ez a világszerte uralkodó agrárkrízis borította fel. Az export körül külkereskedelmi mérlegünkben olyan hiányokra jöttünk rá különösen az utóbbi három esztendőben, melyeket nem tudunk semmilyen körülmények között más uton pótolni. A legeklatánsabban mutathatunk rá ezekre a tényekre, hogy ha beszédes számadatokat vonultatunk fel. Ebben a most lezárult agrárévben a fennálló gabonatorvénnyel végre egyszer már ellenőrizhettük gabonakivite-

lünket. Ilyenformán tudjuk, hogy hozzávetőlegesen 100 ezer vagon buzát és lisztet szállítottunk az elmúlt esztendőben a külföldre.

Már most, ha az 1929-es év immár lefele tendáló árait vesszük középbázisul, megállapíthatjuk, hogy a buza ezelőtt három évvel körülbelül 500 lejes árnívón mozgott s emellett az ár mellett az idén kiszállított 100 ezer vagon buzáért kerek 5 milliárd lej értékű külföldi valutát kaptunk volna ebben az évben befolyt hozzávetőlegesen 2—2.5 milliárd helyett. Az itt adott számok beszédes bizonyítékát adják annak, hogy évi 100 ezer vagon külföldi szállítmány mellett

az utóbbi 3 évben majdnem 7.5—8 milliárdnyi lejjel csökkentek külföldi bevételeink, csak ezen a téren.

— Az elmúlt, az ugynevezett prémiumos-esztendő egészen új helyzet elé állította az ország gazdasági életét. A külföldön az volt a helyzet, hogy a román buza nem vehette fel a versenyt az óceánontuli, de főleg az orosz buzával. Tehát: tenni kellett valamit, hogy a külföldi konkurenciát valamiformában kiparizozzuk s a román buzának külföldi piacot biztosítsunk. Most már, valóban, könnyű megállapítani, hogy

a prémiumos-rendszer nélkül, nemcsak, hogy nem vehettük volna fel a versenyt a külföldön, hanem egyszóval: belefutadtunk volna saját zsírunkba.

Itt meg kell jegyezni, hogy nem állja meg a helyét az sem, hogy a közbejött állami intervencióval többet szállítottunk a rendelkezésünkre álló feleslegnél a külföldre. Még ma is hozzávetőlegesen 15—20 százaléka megvan a tavalyi termésnek, ami az új termésig bőven elegendő a belföldi fogyasztás ellátására.

— Vezérigazgató ur, — vetettük közbe — a prémiumokról az a vélemény ország-szerzte, hogy egy elhibázott rendszer, kockázatos vállalkozásokba rántotta az exportkereskedelmet. Önöknek is többmillió követeléseik vannak, nem tanyálja-e ez a milliós künnlevőségük az önök üzletmenetét.

A malomipari válság oka

— Sajnos, még senkinek a világon nem sikerült ilyen nagyszabású tranzakciónál biztosítani a zavartalan lebonyolítást. Valóban, majdnem 9 millió prémiumkövetelésünk van s egy ilyen súlyos künnlevőség, mindenesetre, súlyt vet a latba. De szerencsére nem galoppiroztuk el magunkat s mindig reálisan számoltunk azzal, hogy milyen összegek állanak exportüzleteink rendelkezésére. A mai üzletmenet viszont igazodik a mai körülményekhez.

Az exportüzletek az új kampányig teljesen szünetelnek s a belföldi üzletek a nagy konkurrenciá miatt gyengégek.

Sajnos, a malomipar manapság különben is súlyos válságban megy keresztül. Cseh-szlovákia, Ausztria — s ezek alkotják a román liszt külföldi piacát — az utóbbi tizenhárom esztendőben teljesen kiépítette malomiparát s a szóbanforgó államok mindent elkövetnek ennek az új iparnak a fellendítésére. Már pedig ilyen körülmények között a román malomipari produktumok külföldi piacai nagyrészt veszítették el.

— Mi igaz abból kérdeztük —, hogy önök is nagyszabású leépítést fognak a közeljövőben eszközölni?

— Az új kampány előtt állunk — mondotta — s ez a malomiparban egy lezáruló — s egyben egy új éra beköszöntését is jelenti. Az exportot bizonyos mértékig beszüntettük s ebben a pillanatban ugynevezett likvidációs szállításokra szorítkozunk. Tény az, hogy május elsejével 14 tisztviselőnek mondottunk fel, de ez a felmondás ideiglenes jellegű s remélem, hogy a közeledő új kampány alkalmából újból munkát adhatunk ezeknek a most felmondott tisztviselőknek. De itt ezen a helyen le kell szőgezzem, hogy

Sok kolozsvári házi-asszony kivánságára!

Bemutatjuk a világ egyedüli, valóban legnagyobb teljesítményű mosókészülékét:

a „WASCHTEUFEL“ (Mosóördög)

(19660 sz. rom. szab. 431990 D. R. P.)

folyó hó 24—25-ig délután fél 5 órakor a „Magantisztviselők Szindikátusának“ helyiségében Cluj-Kolozsvár, Unió-u. 21. sz.

A „Mosóördög“ tönkretételten lemkészülék és nem értéktelen vaszon-mosócsoda!

A „Mosóördögnek“ nem árt a használat, nem kopik, nem török, nem rozsdásodik, nem esik szét a mosás közben és a használattal járó minden veszélyt örökké kibír, anélkül, hogy rongálódna.

A „Mosóördög“ minden eddig ismert mosógépet felülmúl, egyszerű, a kezelése gyermekjáték. Főzés, dörzsölés, surolás, kefélés és maró vegyszerek nélkül

ragyogó tisztára mos, öblít és keményít 50 kiló ruhát egy perc alatt

Az igen tisztelt érdeklődőket kérjük, hogy sziveskedjenek magukkal hozni lehetőleg piszkos ruhát, valamint szennyes keményített fehérneműt, gallérokat és függönyöket is, amelyeket pár perc alatt ragyogó tisztára fogunk a bemutatásokon mosni és öblögetni, úgy, hogy mindenki a helyszínen meggyőződhetik a híres „Mosóördög“ utánozhatatlan teljesítőképességéről.

Pontos megjelenést kérünk!

Szabad belépés!

teljesen légbőlkapottak azok a hírek, melyek Grosz Imre és Drechsler Albert igazgatóknak a vállalat kötelékéből való kiválásáról tudnak. Ezek az emberek a Bach-éra összeomlása-kor kerültek koncernünkhez s azóta éjjel-nappal dolgoztak velünk egyetemben a vállalat érdekében. Szakértelmük és üzleti tudásuk a vállalat élére emelték őket és éppen ezért nem is nélkülözhető a koncern az igazgatókat.

Fried Miksa

Ujból Farkas Mózes lett az erdélyi Ugir elnöke

Cluj-Kolozsvár, május 23. Az Ugir kolozsvári kerülete f. hó 22-ikén vasárnap délelőtt tartotta meg a kolozsvári Ipar és Kereskedelmi Kamara nagytermében egész gazdasági közvéleményünk által nagy érdeklődéssel várt azon rendkívüli közgyűlést, amelynek feladata egyrészt a Farkas Mózes dr. lemondása folytán megüresedett kerületi ügy. elnöki tisztség betöltése, másrészt pedig az erdélyi Ugir legközelebbi akcióinak kijelölése és beindítása volt.

A kolozsvári és vidéki tagok nagy érdeklődése mellett lefolyt közgyűlésen, amelyet Lázár Simon sörgyáros, a tordai körzet elnöke vezetett le, mindenkélt az ezévi kerületi elnök személyét jelölték ki — amint azt várni lehetett — a kerületet annakidején megalapító s annak ügyeit immár 11 év óta irányító dr. Farkas Mózes bogyári vezérigazgatónak a személyében. Dr. Farkas Mózes engedve a személyével szemben újból megnyilvánult bizalomnak, még ez évre elfogadta a kerület reprezentálását, egyben azonban leszögezte, azt a megmáshatatlant elhatározását is, hogy nagyfokú elfoglaltságára való tekintettel ez az utolsó év, amelyre ezt a nehéz és felelősségteljes tisztséget vállallhatja. Rövid székfoglalójában arra hívta fel a jelenlevő gyárparosságot, hogy támogassák őt a gazdasági szabadság, az egyéni önrendelkezés kipróbált rendszerének a kapitalista, szabad termelési rendszernek a visszaállítását célzó akcióiban.

A kerületi szervezet legsürgősebb és legfontosabb akcióit a közgyűlés dr. Bözörményi ügy. igazgató jelentésének megvitatása kapcsán jelölte meg a következőkben:

Cosma Ionel szenátornak az agrár

konverzió parlamenti vitaanyagot ismertető felszólalása után mint legsürgősebb akcióit az összes magánadósok konvertálását s a konvertált adósságrészeknek a legszigorubb szankciók törvénybeiktatásával való beinkasszálásait lehetővé tevő Ugir-akciók beindítását határozták el.

Dr. Gherman Laurian (Cluj), dr. Goldner Hermann (Oradea) és Weiser Oszkár (Baiamare) hozzászólásai után határozattá emelték az ügyvezetés azon javaslatát is, amely — az általános ipari sérelmeken túl — az erdélyi gazdasági életet s ezen át az erdélyi ipari termelést különlegesen is megbéniítő kormányintézkedések napirenden tartását is szükségesnek látja és itéli. Az ügyvezetésnek, amely az idevonatkozó konkrét adatok összegegyeztetésére és feldolgozására kapott megbízást, kötelességévé tette a közgyűlés, hogy a bebizonyítható különleges sérelmek orvoslását célzó akciók sikerre juttatását — mint minden más akció lefolytatását is — a bukaresti Ugir-vezetőkkel karöltve kísértse meg.

Mint harmadik legfontosabb és egyben legsürgősebb akció az erdélyi Ugir közgyűlése a helyi szervezetek szoros együttműködését s ezzel az egész ország gazdasági közvéleményének egyetemes szempontok szerint való kialakítását elősegítő akciók beindítását határozta el. A gyárparosság egy ilyen tisztán gazdasági jellegű megmozdulásától a gazdasági jellegű kormányintézkedések megjavulását reméli és várja.

A közgyűlési formalitások elvégzése után Lázár Simon, az ülés elnöke öszszetartásra és áldozatkészre hívta fel a tagokat.

Muszo beve be

Eddig három az ötödik

A hamis ved

Cluj-Kolozsvár, m. tud.) Kolozsvár j. érdeklődéssel vár során kiobbant ha melynek e pillanattal ja van a kolozsvár az Uj Kelet legutóbb a besztercei rendő Kolozsvárra szállít a gyilkos táncmest kor elővezései para Láng János ügyvéd ekkor már letartózt rut, aki

a vizsgálóbíró el a törvényszék elő mást tett, melyre és állítólag dr. L. relt

A besztercei hatós hon dr. Láng Jánost dött jelentésben az zölték, hogy az ügy t. Dr. Láng János a Korona-szállóban tartóztatásáról szom ringó hírek nem fel nak, mert

dr. Láng Jánost a ség detektívjei h gyed egy órákor v lodaj sz

és kísérték át az ü boteju vizsgálóbíró a hallgatását.

Dr. Láng lene emelt

A jogász körök é János személye kör fiatal besztercei ügy giben nyitotta meg nevi gazdag családb rosában mint nagyon jogászt ismerik. Epp telezhető fel róla, ho és nagy hamis tanuaz törvényszék előtt. A lo rábírást a legsulyo kihágásnak tekintik é dr.-ra valóban beiga nemcsak súlyos bürt szenvednie, de ügyvé függeszthetik. A jogi kivételesebb esetekben tanuzását és egészen amikor ügyvéd kever botrányokba.

A fiatal ügyvéd ki

Palesztin helye

A főkormányzó és igazs

Cluj-Kolozsvár, máj (er tud.) A palesztina ber napilap egyik leg tisztírvárgott információ közöl Lewis French or ató jelentéséről és te földi napokban fog n" szerint a jelentés sidó országépítésre. övetkező területeket j fejlesztés céljára: B ordán-völgy és a B zen a területen első üli arabokat telepiten észtesí államkölesönbő összeget zsidók kol orditani. French javá deladás betiltását, i any engedélyéhez leg orgalom. Bizonyos, el ekre a kormányznak o egy legyen. Végül e

Huszonegy órára őrizetbe vették dr. Lang János beszercei ügyvédet

Eddig három letartóztatás és egy őrizetbevétele történt, az ötödik fővádlottat pedig körözik a Vulpeanu-per hamis tanuzási ügyében

A hamis tanuzásra rábírással vádolt ügyvéd tagadja a terhére rótt bűncselekményt

Cluj-Kolozsvár, május 23. (Az Uj Kelet tud.) Kolozsvár jogászi köreiből fészült érdeklődéssel várják a Vulpeanu-per során kibombant hamis tanuzási botrányt, melynek e pillanatban több letartóztatottja van a kolozsvári ügyészségen. Amint az Uj Kelet legutóbbi számában megírtuk, a beszercei rendőrség letartóztatta és Kolozsvárra szállította Marta Vulpeanut, a gyilkos táncmester nővérét, ugyanakkor elővezeési parancsot adott ki dr. Lang János ügyvéd ellen is. Kolozsváron ekkor már letartóztatták Monda Dumitru-t, aki

a vizsgálóbíró előtt beismerte, hogy a törvényszék előtt hamis tanuvallo-mást tett, melyre Marta Vulpeanu és állítólag dr. Lang János is — bérelték fel.

A beszercei hatóságok nem találták ott hon dr. Lang Jánost és a Kolozsvárra küldött jelentésben azt az információt közölték, hogy az ügyvéd három nap óta eltűnt. Dr. Lang János ezalatt Kolozsváron a Korona-szállóban tartózkodott. A letartóztatásáról szombaton és vasárnap keringő hírek nem feleltek meg a valóságnak, mert

dr. Lang Jánost a kolozsvári rendőrség detektívjei hétfőn déli háromnegyed egy órakor vették őrizetbe szállodai szobájában

és kísérték át az ügyészségre, ahol Baboteiu vizsgálóbíró azonnal megkezdte kihallgatását.

Dr. Lang János tagadja az elene emelt vádakát

A jogászi körök érdeklődése dr. Lang János személye köré koncentrálódik. A fiatal beszercei ügyvéd, aki csak nemrégiben nyitotta meg ügyvédi irodáját, jó-művi gazdag családból származik és városszámba mint nagyon tehetséges elméleti jogászt ismerik. Eppen ezért nehezen tételezhető fel róla, hogy ennyire állítozó és naiv hamis tanuzást inszenált volna a törvényszék előtt. A hamis tanuzásra való rábírást a legsúlyosabb professzionális bűnhágásnak tekintik és amennyiben Lang János valóban beigazolódná a vád, úgy nemcsak súlyos börtönbüntetést kell elszerveznie, de ügyvédi praxisától is felmenthető. A jogi gyakorlatban a leggyakoribb esetekben lepleznek le hamis tanuzást és egészen ritka az olyan eset, amikor ügyvéd keveredik bele hasonló botrányokba.

A fiatal ügyvéd kihallgatása alatt til-

takozott az ellen, mintha ő birta volna rá hamis tanuzásra Monda Dumitru-t. Állítása szerint a tanut Marta Vulpeanu hozta el hozzá és nem volt tudomása róla, hogy az általa előadottak nem felelnek meg a valóságnak. Így Lang dr. — vallomása szerint — preparált tanut kapott és csak a vallomás elhangzása után tudta meg, hogy állításai nem felelnek meg a valóságnak.

A rejtelmes negyedik

Monda Dumitru letartóztatásakor azt állította, hogy Marta Vulpeanu birta rá a hamis vallomásra.

Kapott ezért előre 500 lejt, mely összegért Leon Budisan községi bíró adott át neki.

A községi bíró a vizsgálóbíró előtt úgy nyilatkozott, hogy a pénzt egy férfitől kapta, tehát nem is Vulpeanu Mártától és nem is dr. Lang Jánostól.

Ez a negyedik személy, akinek letartóztatására az ügyészség megtette az intézkedéseket, a Vulpeanu-per összes költségeire pénzt előlegezett volna Marta Vulpeanunak.

Ilyen körülmények között a Vulpeanu-perből egy második bűnyűg terebélyesedett ki, melynek még rendkívül érdekes részletei lesznek.

A vádlottak ellen elrendelték a vizsgálati fogságot

Az ügyészség és a vizsgálóbíró a legszigorubb titokban tartja a negyedik sze-mélynek a nevét, aki Monda Dumitru, Marta Vulpeanu, Budisan Leon és dr. Lang János mellett fővádlottja lesz a Vulpeanu tárgyalás hamis tanuzási bűn-perének.

A kolozsvári törvényszék első szekceiója mint vád tanács hétfőn déli egy órakor foglalkozott a három vádlott letartóztatási végzésével és rövid tárgyalás után elrendelte ellenük a harmincnapi vizsgálati fogságot.

Dr. Lang János kihallgatása a késő délutáni órákban fejeződött be, amikor is Baboteiu vizsgálóbíró elrendelte, hogy

Lang János dr. huszonegy órán keresztül nem hagyhatja el az ügyészség épületét.

Ez az intézkedés ideiglenes és a vizsgálóbíró csak ma, kedden, az ügyvéd kihallgatásának befejezése után fog végső döntést hozni ügyében.

Palesztina főkormányzója ad acta helyezi a French-jelentést?

Főkormányzó meg van győződve arról, hogy a French-jelentés igazságtalan és gátolja az ország fejlődését

Cluj-Kolozsvár, május 23. (Az Uj Kelet tud.) A palesztinai „Davar” című hé-ter napilap egyik legutóbbi számában közlött információk alapján cikkünk a Lewis French országfejlesztési igaz-gató jelentéséről és tervzetéről, amely a jövő napokban fog megjelenni. A „Da-var” szerint a jelentés kedvezőtlen lesz a zsidó országépítésre. E szerint French a területet javasolja az ország fejlesztés céljára: Beersheba, Beisan, Huleh-völgy és a Huleh-tó környéke. A területen elsősorban a földnél-kező arabokat telepítenék le az országfej-lesztési államkölesönből, míg a fennmar-adó területet zsidók kolonizálására fogják felhasználni. French javasolja továbbá a terület eladását, illetve, hogy a kor-mány engedélyéhez legyen köte a föld-terület eladása. Bizonyos, eladásra szánt föl-terület a kormánynak opciós joga kell hogy legyen. Végül egy palesztinai or-

szágfejlesztési testület alakítását javasolja French. A „Davar” azt is tudni véli, hogy French jelentésében azon nézetének ad kifejezést, hogy a zsidók elegendő földdel rendelkeznek a tengerparton és így az arab felachokat meg kell védeni az emigránsok elnyomásával szemben. Ezért javasolja egy általános tilalom elrendelését mindazon földvásárlásokra, amelyek az eladott földnélkülivé teszik. Csak abban az esetben történhetik a föld eladás, ha az eladó fenntart magának egy minimális területet. A jelenlegi paleszti-nai földviszonyok felelősségét a Zsidó Nemzeti Alapra és az arab nagybirtoko-sokra hárítja át French.

A zsidó sajtó fenntartással fogadta a „Davar” ellenőrizhetetlen híradását, a londoni „Jewish Chronicle” legújabb információi azonban arról szólnak, hogy ha a „Davar” híradása igaznak is bizo-nyul a French-jelentés tartalmáról, Pa-

AZ ADÉSI TÁB

a MAGNESIUM PERHYDROL-RÓL beszél, mert megszünteti és megóva Gyomorégéstől Felbőfögéstől és egyéb kellemetlen emésztési zavaroktól 1-2 tablettát étkezés után egy félóraival KAPHATÓ MINDEN GYÓGYTÁRBAN.

lesztina főkormányzója, aki minden eddigi ténykedésével a zsidó országépítés iránti jóindulatáról tanuskodott, — elejti French javaslatát és jelentését ad acta fogja tenni.

London, május 23. A londoni „Jewish Chronicle”, amelyet a cionista kérdésekben feltétlenül kompetensnek tartanak, megbizható forrásból arról értesült, hogy Sir Albert Waudchope, Palesztina főkormányzója nem szándékszik a Jewish Agency és az arab exekutív élé terjeszteni French országfejlesztési igazgató jelentését, hanem egyenesen ad acta akarja helyezni azt. A főkormányzó meg van győződve arról, hogy a French-jelentésben előterjesztett javaslatok megvalósítása nemcsak, hogy igazságtalan eljárás lenne az illetékes közösségekkel szemben, hanem súlyosan megnehezítené az ország általános fejlődését és különösen a mezőgazdaság fellendülését a tempóját fokozná le. A főkormányzó véleménye szerint a French-javaslatok keresztülvitele, a földeladások korlátozása stb. kétségtelenül a magániniciatíva és a nyilvános gazdasági élet megbénítását jelentené.

Mussolini, Balbo és többszázezer főnyi tömeg kísérte a római pályaudvarra Endresz és Bitay magyar pilóták koporsóit

Ötszáz római templomban könyörgő istentiszteletet tartottak a tragikus halált halt magyar pilóták lelkiüdvéért

Róma, május 23. 500 templomban könyörgő istentiszteletet tartottak Endresz és Bitay magyar pilóták lelki üdvéért.

A repülők koporsóit a római magyar követség fogadótermében ravatalozták fel, ahol egész napon át érkeztek a koszorúk és a részvétlátogatók.

Az óceánrepülőknél a Capitoileumon tartott kongresszusán Mussolini megemlékezett arról a gyászról, amely a magyar repülők katasztrójájával az óceánrepülők kongresszusát érte.

A quirináli követségben ma volt a koporsók beszentelése és a gyászszertartás.

A virágerdőbe borított ravatal előtt egész éjszaka tartott a közönség elvonulása. Késő estig díszbe öltözött olasz repülőtisztek állottak őrséget a ravatalnál, majd a követség tisztviselői vették át a szolgálatot. Reggel öt órakor újra az olasz pilótatisztek vették át a díszőrséget.

Nyolc órakor Mussolini és Balbo megjelentek a követségben s résztvettek a gyászszertartáson. A koporsók beszentelése után megalakult a gyászmenet. A koporsókat vivő gyászokcsik után haladt Mussolini és Balbo, az olasz és más nem-

zetbeli óceánrepülőkkal.

Az utvonalon az olasz hadsereg különböző fegyvernemeinek díszbe öltözött osztagai állottak sorfalat. A temetést több százezer ember nézte végig. A menet 9 órakor elérte a pályaudvart, melynek előterében nyolc olasz óceánrepülő levette a koporsókat a gyászokcsikról. Balbo légyim iniszter magasra tartott karral háromszor nevéen szólította a tragikus halálhalt magyar pilótákat, mire Mussolini és a tömeg dörgő hangon válaszolták: presente. Az olasz óceánrepülők vállra emelték a koporsókat s bevitték a gyászvagonokba.

A temetés egész ideje alatt több mint száz repülőgép keringett a menet fölött alacsony repüléssel.

Van irodájában írógép?

Készen, olcsón összeállítva kapja hozzá a legprímabb felszerelést: Derby írógép-szalag 11—35 mm., 10 iv Pelikan karbonpapír, 100 iv hófehér vékony írógéppapír, 1 drb. „Ebro” amerikai írógépradírozszesen 98 lej. Ingyen küld írószerárjegyzékét Lepage Cluj.

HIREK

Stramerék

Megnéztem Stramert. És belenéztem a háza soraiba. Valami különös érzés fogott el. Hogy nem is színházi előadásokon vagyok. Vagy legalább is nem úgyanszerűn, mint amilyent általában szoktam. Valami egészen más az, ami ebből a színművészetből kisugárzik és más valami az is, az fény, az melegség, amely a színpadra meredő sok száz szempárban tükröződik.

Más, egészen más... Nem közönséges színházi játék volt, amit ezek a zsidó vándor színészek adtak meg nekünk. Az az érzés fogott el, hogy a kivülágított színpadról, azok az ide-oda hajlongó figurák nem csak színészek, hanem gyermekkorunk megelevenedett árnyai. És ez a sokszáz ember, aki magabizsítja az éneket, a szót és a mozdulatokat — ámuló gyereksereg. A játék eltakart érzéseket, elfakult emlékeket hozott felszínre a színpadon, akik szórakozásért jöttek — zsidóságot, zsidó lelket kaptak.

„Majse, wie kriechst du?... volt az operett címe. Operett? Dehogy! Hiszen a fülbemászó muzsika, a táncok és dehis humor mögött mély tartalom, sőt felelősséget tükröztek. Szerelmi konfliktus, ellentétek dialektikája, bonyodalmas összekuszálódása és happy-end itt volt, annak rendje és módja szerint. De nemesak az élet felszíne, a mai zsidó társadalom külső burkolata vonult fel a maga hangjaival és színeivel a háttér felvonáson, hanem ennek az életnek minden kómikuma és minden tragikumuma is. Az operett mókás figurái közül és vérből való zsidó típusok és sorsukból mélységes tragikumok és komikumok meredtek elő.

Hangos kacaj és ujjongó taps orkántott végig a nézőtérén...

De én sirni láttam az embereket ebben az operettben. Férfiak és asszonyok, öregek és fiatalok szemében könnyek, zsidó könnyek csillogtak meg. Zsidó könnyek, amelyeket az élet hétköznapijainak világosságában megfagyaszttunk a lelünkben és amelyek csak ilyenkor szöknek fel a szemekbe, amikor sötét van, amikor színházban állunk és azt hisszük, hogy nem látjuk egymást. Holott a magunk tragikus valóságát látjuk abban a nagy tükörben, amelyet színpadnak nevezünk és azokban az éneklők, mókás figurákban, akiket vándor komédiásoknak hívunk.

Láttam ezeket a könnyeket. És megértettem őket. Egy dal kísérte útjukat az emberek lelkeinek legelédugottabb zugából fel a szempillákig. Egy dal a zsidó anyáról... „Die jüdische Mame“...

A szombat és vasárnap esti előadásokon a vezető szerepeket a kivételes képességű Stramer-házaspár játszotta. Művészetük a régi fényben csillogott és hangjuk a régi lírai melegséggel pláztalódott a szívekbe. Feldbaum, aki mint táncos-komikus a legnagyobb és legművészebb színházak számára is nyereséget jelentene, mint jellemző és kiválóan bizonyult. Rabinovitznél felejtethetetlen alakítással excellált, míg Glattsteiné az anya szerepében volt kitűnő. Erős fejlődést mutatott a Kaszovszky-házaspár játéka is. A zongoránál Rabinovitz Margit ült, aki stílusos játékával jelentős mértékben járult hozzá a művészi előadáshoz.

Stramerék keddtől kezdve Marosvásárhelyen játszanak. (d. h.)

Ujabb repülészerencsétlenségek, Berlinből jelentik: Oltzner ismertnevű német vitorlázó repülő Borkum szigetén 50 méter magasságból gépével lezuhant s nyomban szörnyethalt. Zuhanását a gép egyik szárnyának leválása okozta. — Újvidéjüleg az ausztráliai Port Darwin-ből jelentik, hogy Hans Bertram német ausztrália-repülő a Szunda szigetek körvonalán gépével eltűnt és nem ad életjelt magáról. A gépen rajta kívül volt egy mechanikus és egy rádióátvírársz is.

Uj tisztikart választott a marosvásárhelyi ort. hitközség. Marosvásárhelyi ort. hitközség tegnap tartotta meg idei tisztújító közgyűlését. A gyűlésen egyhangulag Mandl Mór választották meg elnöké, a lelépett elnök helyébe. Az új elnök, aki már hosszú ideig volt ez előtt a marosvásárhelyi ort. zsidó hitközség elnöke, agilitásáról és páratlan szak tudásáról közismert és jelentős zsidó közéleti munkát végzett. A gyűlésen részt vettek: Simon Sámuel és Farkas Mór. Előjárósági tagok: Rosenfeld József, Gábel Sándor, Diamandstein Dezső és Izsák Béni.

A gyomorfekély oka elsősorban a túlságos gyomorsavtermelés. Azoknak az egyéneknek, akiknek gyomorsav túltengésük van, nagyon kell vigyázniuk arra, hogy gyomorsavukat csökkentésük és emésztésük rendes, zavartalan legyen. A Merck-féle Magnesium Perhydrol egy mindenki részére hozzáférhető ártalmatlan szer, amely megakadályozza a gyomor fekély kifejlődését és ezzel kapcsolatosan megvédi a gyomorfekélyvel kapcsolatos életveszélyes beső vérzésektől és át-furódtástól. Ez a kiváló gyógyszer a legkényelmesebben mint Magnesium Perhydrol-tabletta veendő be.

Egy halottja és 19 sebesültje van a waltershauseni tüntetésnek. Berlinből jelentik: A waltershauseni véres verekedésnek, amely a munkanélküliek és a rendőrség között a munkanélküli segélyek kifizetésénél robbant ki, eddig egy halottja és tizenkilenc sebesültje van. A sebesültek között hét rendőr van. A zavargások egész éjjelen át tartottak. Waltershausen környékén több tüntetőt letartóztattak. Waltershausen ipari városka és lakosai gumiaruk és játékszerek készítésével foglalkoznak, az óriási válság következtében azonban 80 százalékos munkanélküliség állott elő.

Ha megbetegszik a bendő Egy-két Koprol elegendő

Csak eredeti csomagolásban valódi

Ertesítem a n. é. közönséget, hogy uris szabóságomat Calea Reg. Ferd. (Ferenc József ut) 32. alól Piata Unirii (Főter) 29. (Corso-mozgó épület, emelet) alá helyeztem át. Az árakat a mai viszonyokhoz mérten jelentősen leszállítottam. A n. é. közönség további szíves pártfogását kéri Dávid Áron.

Dolgoznak a bankrablók, Newyorkból jelentik: Az Illionis állam Streator városában automobils rablók jelentek meg éjszaka az Union National Bank fiókjának pénztárosa lakásán, amely a bank épületében van és arra akarták a pénztárost kényszeríteni, hogy a bank páncélszekrényét nyissa ki. Ez megmagyarázta a rablóknak, hogy egy komplikált időzár révén csak reggel hét óra után lehet a páncélszekrényt kinyitni. A rablók erre reggelig várakoztak és amikor a többi hivatalnokok a bankba jöttek, azokat megékezték egy külön szobába zárták, majd autójuk vezetője, aki egész éjjel az épület előtt várakozott, a rendőrségre sietett és bejelentette, hogy a város másik végén autószerencsétlenség történt. Így a rendőrség figyelmét lekötötte, majd a gépkocsi vizsgálatért a bank elé és az ott időközben zsákmányolt 50.000 dollárral elszárgult.

KAPRÓL NAPRA

A trieszti rádióelőfizetők hetek óta nagyon elégedetlenek a trieszti adóállomás műsorával. A napokban egy csoport fiatal ember behatolt a rádióigazgató irodájába s arra akarták kényszeríteni, hogy a megállapított program helyett a csoport által kívánt műsort sugároztassák az éterbe. A rádió igazgatója tényleg deferált is s kijelentette, hogy a jövőben teljes mértékben honorálni fogják az előfizetők kívánságait.

Szellemtudományi közösség elnevezés alatt Londonban részvénytársaság alakult spirítiszta kísérletek és tanulmányok folytatására. Az új alakulat alaptőkéje 3000 font.

A chilei Valparaisóból jelentik, hogy a közelben levő alagut munkálatoknál sziklaomlás 45 munkást eltemetett. Már lemondottak életükről, amikor öt nap után sikerült akasztikai uton érintkezése lépni. A munkások az alagut magasabban fekvő és épen maradt részébe húzódtak, ahol talajvíz sincsen s az omlás veszélyezteteti életüket. A mentési munkálatokat meggyorsították.

Newyork államban Troy városban megnyitott a világ első gallérmuzeuma. Több mint háromezer gallért tettek közzemlére, köztük az összes amerikai elnökök egy-egy gallérját. Sok híres ember gallérján autogram is van. Egy időben Amerikában ugyanis divat volt, hogy a híres emberek tisztelőiknek dedikált gallérokat adtak. A muzeum legrégebbi darabja egy fehérre zománcozott acélgallér, amely a polgárháború idején csak egészen rövid ideig volt divatban. Ez kétségkívül a világ legkényelmesebb gallérja.

Filadelfiában megalakult Amerika első kölcsönképtára. 1500 képet vásároltak s ezeket tetszés szerinti időre kölcsön adják a tagoknak. Evi tíz dollár kölcsön díj havonta egy-egy kép kölcsönvételére jogosítja a tagot.

Halálozás. Botos János nyugalmazott körjegyző a nagyküüllömegei Bükös községben 79 éves korában elhunyt. Botos János lapszerkesztő az elhunytban édesapját gyászolja. Temetése kedden lesz.

Tíz év óta vámentesen csempészték Franciaországba az amerikai autókát. Párizsból jelentik: A Petit Parisien közlése szerint óriási aranyu vámcsalást lepleztek le Franciaországban. A legnagyobb titokban megindult nyomozás során kiderült, hogy már tíz év óta vámentesen csempészték be az amerikai autókát Franciaországba s ezáltal milliókat károsítottak meg az államot. A vámcsalást úgy követték el, hogy amerikai autógyárak megvesztegettek a francia vámtiszteteket. Igen sok vámtisztet letartóztattak, de a panamabotránynak még szenzációs fejleményei lesznek. A nyomozás a legnagyobb eréllyel folyik.

Stramer S. Iddis szintársulata

Târgu-Mures—Marosvásárhely, a Zsidó Kulturpalotában

Kedden, május 24-én:

Ich will a Kind

Szerdán, május 25-én:

Der polnische Melamed

Csütörtökön, május 26-án:

Die Nachtkönigin

Kántorképző kezdők és haladók részére!

Rüvel József külföldön is közismert konzervatórium diplomával rendelkező jeles leneg a szatmári orth. hitk. (ezelőtt Kisenév) főkántora, az új vonal nélküli kotta szisztema feltalálója, alapít egy kántorképzőt.

Tanítva lesznek a következő tantárgyak: Az orosz-nyelvi orientális kántorság, ugyszintén Deutsch—Holländisch (Sulzer, Levandowski) metódusára. Kotta, általános zeneelmélet, valamint hangkiképzésre. Fentjeiken kívül a tanítványok

תורה נביאים וכתובים רש"י משניות ברטנורי פירוש המלות

kiképzést is nyernek. A kurzus időtartama egy év, kezdete június hó 12—15.

Információkat válaszbélyeg mellékléssel küld

Rüvel Josef oberkantor Satu-Mare, Str. Stefan cel Mare 1.

korban levő, folyóméter er. Str. David 16. ik fiatalember, ore, magyar és a kiadóban. kicsiny család. 22. tazót keresek ju esre. Lefkovita rdőszobás lakást árgős" jeligérre Ön? tisztikát állított en nyelveket beban. Ezekből a előtt kiderül, tly ezelőtt domi tterbe szurult. elő zsidó ködis, két és fél. hindősze egy anyanyelve. k száma 1875-től mllióra emelke. félmillióra rugott alunk ki, hogy az n több mint hat- gyermekei később felvinni érintke- vezethetjük ezt a ben az angol lesz nyelve. lása a zsidók köré itikiai Atalaku. Elszasz-Lotherin- artomány elvesz. k-magyar monar- zlovákia németül kovina és a többi ak lecsatolása az erösen hozzájá- időség eme része relvtől. zsidók közül a leg rán 1.220.658 zsi- vének a jüddist. wyorkan. 68.264 5 Contactcutban. dó mezőgazdasági jelentése szerint egy 100.000 zsidó ágban. Harminc- 000 embert talál- daságban. Az el- elkérvényt, hat és zett el a zsidó far t. Newyork közelé litottak fel. A far ratuk is van. Ci- mer", amely az ü mezőgazdasági pszámlálás 136.668 Szlovákiában. Po- statisztika megál- 1931-ig 42 zsidó nyt el ebben a vá- esik minden ezer- zük halandóságá- Pozsony város költ c. a zsidó-ortho- ó-neolog iskolákra. zség játékonysági 00 Kc. a zsidó kör a. 3743 zsidó vallotta gúnek. 1930-ban — ági kisvárosban fé- tt fogadták Trier t. Dr. Bornewas- z helység apraja- ka főterén és lelke kkipasztort. A püs- ról. elvonult a tö- jobbra és balra te- atyai csókot hint e, majd egész kis eskéjére teszi kezét neket. A püspök to- veszi kezét a szöke fejről. A kisleány a püspöki kéznek arja elengedni és n mondja a taláros err Bischoff!" y szokta meg, hogy hazajön a templom- t, kezetszókol és ván neki...

UJ KELET Legújabb hírek

Csak hét nagybank kapott valuta-autorizációt

Megjelent a valuta-rendelet végrehajtási utasítása

Megállapították a valuták és az arany hivatalos beváltási kulcsát. Pengőt csak a kompenzációs pénztár utján lehet kapni

Hogyan és mennyi valutát kaphat a magános, a kereskedő és az iparos

Bucuresti-Bukarest, május 23. A Banca Nationala ma küldte szét fiókjainak a devizatárlalmat elrendelő minisztertanácsi jegyzőkönyv végrehajtási utasítását. A Banca Nationala körrendelete részleteiben közli a bankfiókokkal, hogy milyen valuta- és devizaüzleteket bonyolíthatnak le és melyek azok a pénzüzetek, amelyek a valuta- és devizakorlátozások ideje alatt a Banca Nationalán kívül üzleteket bonyolíthatnak le.

A valuták hivatalos árfolyamai

A rendelet közli, hogy a Banca Nationala fiókjai az alábbi árfolyamon vásárolhatják a valutákat: Napoleon arany 643, arany font sterling 659, font sterling 610, francia frank 659, svájci frank 32.65, dollár 166.50, belga frank 23.40, cseh korona 4.95, német márka 39.75, lira 8.58, zloty 17, dinár 2.70, shilling 17, pengő 21 lej. A shillingre és pengőre vonatkozólag a Banca Nationala-fiókoknak hetenként kell jelentést küldeniük és a jelentések vétele után a központ közli, hogy milyen kvantumban vásárolhatók magyar és osztrák valuták. Kezelési költség címén 2 ezreléket kell az adás-vételknél levonni.

Egy kiló arany 111,111 lej

Aranyrudat 1 kg. súlyig szabad vásárolni a fiókoknak 111,111 lej értékben. Nagyobb kvantum aranyat csak a központ autorizációjával vásárolhatnak a fiókok és ebben az esetben az arany értékének 80 százalékát folyósíthatják.

A napisükségleteken felül maradt valuta- és devizamennyiségeket naponta kell a Banca Nationala központjának beszoigáltatni.

Az autorizált pénzüzetek

A Banca Nationalán és fiókjain kívül a következő pénzüzetek bonyolíthatnak le valuta- és devizaüzleteket:

- Banca Româneasca,
- Banca de Credit Român,
- Banca Comerciala Română,
- Banca Comerciala Româno-Italiană (ROMCOMIT),
- Banca of Romania Limited,
- Banca Moldova,
- Banca Albina.

A Banca Nationala fiókjai és fenti pénzüzetek elfogadhatnak a külföldi bankok által a fenti pénzüzetek egyikére kibocsátott csekket, a fenti bankok egyike által zsrált csekket és a fenti bankok által zsrált traveller-csekket. Elfogadhatják a belföldi nagy kereskedelmi vállalatok külföldi érdekségei által kibocsátott csekket. A fenti bankok által zsrált, belföldi, vagy külföldi inkasszóra bemutatott váltókat, az exportot igazoló iratok felmutatása ellenében és csak abban az esetben, ha a váltót a fenti pénzüzetek egyike zsrálta.

Hogyan lehet valutát kapni

A pénzügyminiszter rendelete szerint közölni kell mindazokkal, akik az országból elutaznak, hogy belföldi valutában 5000, külföldi valutában 15 ezer, összesen tehát 20 ezer lej értékben vihetnek ki az országból valutát.

Kivételt képez az összes külföldi valuták közül a pengő, amelyet csak a kompenzációs pénztár autorizációja alapján lehet kivinni.

Azok, akik számlákkal, vagy egyéb dokumentumokkal igazolni tudják, hogy külföldön fizetéseket kell eszközölniük, vagy orvosi bizonyítvánnyal igazolják, hogy külföldi kezelésre van szükségük,

maximum 50 ezer lej értékben vihetnek ki magukkal valutát, vagy csekket, amely egy hónapra szól. Osztrák vagy magyar valuta kivételével minden esetben a kompenzációs pénztár által kiadott felhatalmazásra van szükség. A felhatalmazás 15 napra szól, amely idő alatt a valutát át kell vinni a határon.

Kereskedők és iparosok száz-ezer lejig kaphatnak valutát

Kereskedők és iparosok, akik külföldi lejáratokkal számlákkal vagy egyéb dokumentumokkal igazolhatják, 100 ezer lejnek megfelelő valuta kivételére kaphatnak felhatalmazást. Ehhez azonban igazolni kell a váltók, vagy számlák lejáratát, előrefizetési kötelezettség esetén az adás-vételi megállapodást és minden esetben igazolni kell az export-import tranzakció lebonyolítását. Magyarországra vagy Ausztriára szóló tranzakció esetén a ma-

gyar és osztrák kompenzációs pénztár hozzájárulása szükséges.

A külföldi követeléseket a Banca Nationala inkasszálja két ezrelékért

A külföldi követelések inkasszója esetén az üzletfélnek a Banca Nationalához kell fordulnia, mely intézkedéseket fogantatosít a fizetés eszközésére. A Banca Nationala ebben az esetben 2 ezrelék jutalék címén visszatart.

A fenti pénzüzetek és a Banca Nationala fiókjai mindennap kötelesek kimutatást küldeni a különböző üzletkötésekről és üzletfelekről. Naponta kell jelentést küldeni arról, hogy mennyi valuta-, illetve devizamennyiség áll rendelkezésükre. Amennyiben a bankok, amelyek fizetéseket eszközölnek, külföldi deviza felett rendelkeznek, úgy a kifeizetéseket devizákban kell hogy eszközöljék.

Borzalmas erejű földrengés pusztított a délamerikai Salvador államban

Newyork, május 23. A délamerikai Salvador államban borzalmas erejű földrengés pusztított. A táviró és telefonösszeköttetések megszakadtak. Az

első rádiójelentések szerint hatalmas területen egész városok és falvak pusztultak el.

Charles Rist a konverzió miatt kedvezőtlen jelentést nyújtott be kormányának Románia gazdasági helyzetéről

Az „Adeverul” szerint az ellenzék megalkotja az egységes kormánybuktató frontot

Bucuresti-Bukarest, május 23. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Adeverul feltűnést keltő cikket közöl arról, hogy Charles Rist elkészítette és kormányának benyújtotta Románia gazdasági helyzetéről szóló jelentését. A lap úgy értesül, hogy a jelentés hátrányos Romániára nézve, különösen a konverzióra vonatkozó részei miatt. A francia kormány tudomásul vette Ristnek a konverzióra vonatkozó aggodalmait és ezeket komoly formában már közölte is a román kormánnyal.

Ugyancsak az Adeverul annak a né-

zetének ad kifejezést, hogy a Jorga-Argetoianu kabinet a gazdasági nehézségeken kívül most már az ellenzéki pártok kormánybuktató akciójával is fel kell hogy vegye a versenyt. Az Adeverul a kolozsvári liberális gyűlést nagyjelentőségűnek tartja ebből a szempontból, mert azt annak előjeleként tekinti, hogy az ellenzéki pártok most már nem szeparáltak fogják támadásaikat a kormány ellen vezetni, hanem megalakítják az egységes frontot.

Szándékos emberölés büntetében súlyosan elítélték a barcánfalvi gyilkosokat

Huza és Sima 4-4 évi fegyházra, Dunca 2 évi, Mois Dumitru 6 havi börtönbüntetést kapott

Sighet-Máramarosziget, május 23. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Részletesen ismertette az Uj Kelet a barcánfalvi rablógyilkosság tárgyalásait, melyeket napokon keresztül a szigeti lakosság óriási érdeklődése kísért. A törvényszék ma délelőtt tizenkét órakor hirdette ki az ítéletet, amely elé egész Máramarosban nagy érdeklődéssel te-

kintettek. A tárgyalótermet zsufolásig megtöltötték az érdeklődők, midőn Graf elnök felolvasta az ítéletet. Eszerint a bíróság szándékos emberölés büntetében találta bűnösnek a fővádoltakat és ezért Andrei Huzát és Jon Simat négy-négy évi súlyos börtönre ítélte el. Dunca vádlott kétévi, Mois Dumitru pedig hathónapi börtönbüntetést

kapott. A per ötödik vádlottját Mois Dumitrunét felmentette a törvényszék a vád és annak következményei alól.

Az ítélet indokolása szerint a bíróság nem látta bebizonyítva a vádlottak részéről a rablás szándékát, míg azokon közvetett bizonyítékok alapján sem, amelyek a vád a tárgyalás során produkált. Tiltott fegyverviselés címén ezenkívül még pénzbüntetéssel is sújtották a vádlottakat.

Dr. Székely Menyhért, a magánvádló képviselője Mois Dumitruné felmentése ellen fellebbezést jelentett be.

Augusztus 1-én forgalomba kerülnek a 100 lejes ezüst-pénzek

Bucuresti-Bukarest, május 23. A külföldi pénzverdekben készült 100 lejes érepenzt 1800 millió lej értékben augusztus 1-ig fogják az országba hozni és forgalomba helyezni.

A kormány nem hisz a liberálisok és a nemzeti parasztpárt fegyverbarátságában

Bucuresti-Bukarest, május 23. Kormány párti körök skepticizmussal fogadják a híreket egy liberális-nemzeti parasztpárti front alakításáról. Azt mondják, ha Duca és Maniu együttesen mennének a királyhoz és bejelentենek megegyezésüket, ez sem jelentené a kormány bukását, hiszen nem tudnának közös programot adni, amely megoldását jelentené a különböző problémáknak, viszont nem számíthat a két párt arra sem, hogy sikerül bizalmatlanságot szavazniok a parlamentben a kormány ellen. Ugyanis a kisebb pártok, akiknek szavazataira feltétlenül szükségük volna egy ilyen bizalmatlansági indítvány sikeréhez, nem nézik jó szemmel a nemzeti parasztpárt és liberálisok közös akcióját, amely az ő hatalomrajutási törekvéseiket csak rontja. Ezért inkább a kormányhoz kezdenek tárgyalásokat és azt remélik, hogy a kormány megfelelő előnyöket fog nekik nyújtani annak fejében, ha nem szavaznak a kormány ellen. Az Adeverul tehát úgy hiszi, hogy egyelőre nincs sok sikeres kilátásuk a nemzeti parasztpárt és liberális párt vezetőinek, akik jónak látva félretenni minden régi ellentétet, szövetkeztek a kormány megbuktatására.

Érvényüket veszítik a Ferdinand király képével ellátott bélyegek

Bucuresti-Bukarest, május 23. A forgalomban levő, Ferdinand király arcképével ellátott bélyegek június elsejével értéküket veszítik.

Nem redukálják a fizetést

Bucuresti-Bukarest, május 23. A hadügyminiszter kommunikét tett közlése, amelyben határozottan megcáfolja azokat a híreket, hogy a fizetést csökkenteni fogják.

Osztrák delegáció érkezik a román-osztrák kliring letárgyalására

Bucuresti-Bukarest, május 23. Holnap egy osztrák delegáció érkezik az országba, amelynek tagjai Kimana és Janda miniszteri tanácsosok. A delegáció a román-osztrák kliring egyezmény ügyében fog tárgyalásokat folytatni a kormánnyal.

Jön a vizsga gyerekek!

Jutalomkönyvek jegyzékét ingyen küldi Lepage Cluj.

FRATERNITAS Könyv és Lapkiadó Rt. nyomása Cluj-Kolozsvár, Str. Baron L. Pop (v. Brassai u.) 18. szám. Telefon 2-13

Taxa postală platite in numerar No. 224.716-923.

da Baron L. Pop (v. Telefon: 9-77. Előfizetés: havonta 110, negyedévesre 600, egészévre 1200. Havonta 1, negyedévesre 10 dollár értékű valuta. Hirdetésért az „UJ KELET” bányási zsidóság elnökeinek utányomlás megjelölésével

A liberális inté

Most már a fele serborunak, amit a liberális kormány ellen.

A háboru már régő bor között, de komoly csak civakodtak egymással. A liberálisok csak tegnap közzétettek. A liberálisok ugyanis ráirt a csoportjaira, hogy az embereiket az interim

Ha ez a parancs már akkor a liberális párt nyerte a csatát. Ha hűségesen követik a vészel eldobják magukat, s zsiros kenyérét, tudni valamit csinálni.

De ha a vidéki lakosok többre becsülik a magukat, mint a liberális napi kormányrajutás, csak süket fülekre találnak.

Akkor marad min liberális párt újra a nélkülű szóáradatát, nem árt, de használhatók.

Curtius Moszkva

A lausannei jövő tája gyors tempóban a realis szemmel néző eseményeket, igen kerek konferencia eredmények bankárok egyenlege Németország hivatalos hangoztatja, hogy ez a valóságban ő van nyek.

A francia baloldali tösegei egyre csökkennek eddigi kijelentéseit apostol, aki képes vőbe pillantani. A temperamentumos mintha a történelmi levegője diadalmas

Pedig ha Lausanne már csak az összeor

Németországban, összeomlásra számít. Legalább is erre esemény, hogy Curtius külügyminisztere ahol tárgyalásokat a kormány vezetőivel, Curtius hivatalos személy városba, ez azonban látogatásának jelen

A volt német külügy Brünning legszűkebb körök, akiknek külügy Brünning is teljesen Nem valószínű, hogy ban Németország ról tárgyalna a szkal valószínűbb, hogy sekről folyik az a vezetőikörei és Curtius, hogy Oroszország tást tanusitana a lausannei konferencia ország hivatalosan jóvátételi fizetések

Ebben az utóbbi ciorország alighane fogantatosítani Né ezek a represszáll fogják vonni a r vagy baloldali változását, esetleg detek egész sorozat

Ha pedig ez meország számára magatartása. Ne azért, mert az egész csaknem kizárólagból él, másrészt nensen egyedül melyre Németországokban támaszk

Emlékeztetés, hogy a német nemzeti nemzeti szocialist